

**Työpaperi, palveluverkkoprojektin ja työryhmien käyttöön*

PALVELUVERKON UUDISTAMINEN POIKKIHALLINNOLLISENA YHTEISTYÖNÄ

Hallintokuntien yhteinen työseminaari Paasitornissa 8.12.2008

Seminaariraportti

SISÄLLYS

Johdanto	2
1 Hankkeen lähtökohtia	2
2 Seminaarin tavoite	3
3 Palveluverkon uudistamisen lähtökohtia	4
4 Toimintatavat ja niiden kehittäminen	7
5 Keskustelu projektin käytännön toteutuksesta	10

LIITTEET

Liite 1. Palveluja ja tiloja koskevia tarpeita ja ratkaisuja	13
Erialaisten palvelujen liittäminen lähelle toisiaan	13
Tilojen yhteiskäyttö	14
Käytöstä poistuvien tilojen käyttö	15
Asukkaiden omat tilat	15
Liite 2. Seminaarin osallistajat	16

JOHDANTO

”Palveluverkon uudistaminen poikkihallinnollisena yhteistyönä” –hanke käynnistyi lokakuussa 2008. Hankkeen tavoitteena on kehittää toimintamalli hallintokuntien yhteistyönä toteutettavalle palveluverkon uudistamiselle. Yhteistyön menettelytapoja tarkastellaan käytännössä neljällä pilottialueella, joissa paikalliset toimijat yhdessä asukasyhdistysten kanssa laativat konkreettiset esitykset palveluiden ja palvelutilojen järjestämisestä omalla alueellaan.

Paasitorissa Helsingissä järjestettiin 8.12.2008 työseminaari hallintokuntien ja Helsingin kaupunginosayhdistykset ry:n (Helka) edustajille. Seminaarissa haettiin yhteistä käsitystä palveluverkon uudistamisen lähtökohdista, tarpeista ja toimintatavoista sekä hankkeen organisoimisesta. Seminaarityöskentelyn pohjaksi hallintokunnilta pyydettiin etukäteen 1-2 sivun esitykset oimien palvelujensa tulevaisuuskuvista. Ne koottiin yhteen ja toimitettiin etukäteen osallistujille. Esityksiä hyödynnettiin myös seminaariaineistossa, joka oli jäsennelty työstettävien teemojen mukaisesti.

Tähän raporttiin on koottu seminaarin työryhmissä ja yhteisesti käydyissä keskusteluissa esiin tulleet näkökohdat (luvut 3-5). Raportin pohjana on hyödynnetty seminaarin ennakkoaineistoa: palvelujen tulevaisuuskuvia ja virastojen johdon hankkeelle nimeämien yhteyshenkilöiden haastatteluita, jotka tehtiin ennen seminaaria. Seuraavassa on tiivistetty hankkeen keskeisiä lähtökohtia yhteyshenkilöiden haastattelujen perusteella.

1 HANKKEEN LÄHTÖKOHTIA

Hankkeen periaatteena on luoda normistoa palvelutilojen yhteiskäytölle. Hallintokuntien yhteistyötä tarvitaan, sillä nykyisin jokainen hallintokunta suunnittelee itsenäisesti tilatarpeensa. Lähtökohdaksi on hyvä ottaa palvelujen tulevaisuuskuvat sekä asukkaiden ja asiakkaiden tarpeet. Jos hallintokunnat tarkastelevat tilankäyttöä pelkästään omista tarpeistaan, puuttuu kokonaisnäkemys palvelutarpeista. Ajatuksia tilojen yhteiskäytöstä on ollut aikaisemminkin, mutta toteutus on usein kaatunut johonkin sinänsä yksinkertaiseen kysymykseen, esimerkiksi vahtimestarin tai siivoojan palkkaamiseen tai varastotilojen järjestämiseen.

Hankkeessa yhteistyövirastojen tilatarpeet kokonaisuutena täsmentyvät, mikä voi edesauttaa tehokasta tilojen käyttöä. Kun etsitään mallia poikkihallinnolliselle yhteistyölle, on syytä selvittää erilaisia yhteistyötä rajoittavia käytäntöjä. Esimerkiksi virastojen välinen laskutuskäytäntö saattaa muodostua tilojen saavutettavuuden esteeksi. Hinnoittelutavat ja tilavarausjärjestelmät vaihtelevat paljon, ja niihin kaivataan yhteisiä pelisääntöjä.

Perustehtävänä tulee olla palvelujen tuottaminen asiakaslähtöisesti. Budjetointi- ja laskutuskäytäntöjen tulisi pysyä palvelujentuotannon mukana ja tukea sitä. Laskutukseen liittyvää byrokrati-aa olisi voitava purkaa. Sisäinen laskutus myös maksaa. Tärkeintä on kokonaisuutena kuntalaisten ja palvelujen käyttäjien kannalta. Toimintakulttuuria pitäisi muuttaa hallintokuntakeskeisestä ajattelusta asiakaslähtöiseen. Palvelujen järjestämisessä on olennaista, miten kuntalaisten päi- vä rakentuu, eli minkälaisia palvelutarpeita heillä on eri vuorokaudenaikoina.

Asukkaiden näkemykset palveluverkon uudistamistarpeista saadaan esille Helka ry:n alueellisten jäsenyhdistysten kautta. Jäsenyhdistykset ovat solmukohta alueilla, ja niillä on kontakteja myös muihin alueellisiin toimijoihin, myös yhdistyksiin ja järjestöihin.

Kaupunkilaiset tarvitsevat matalan kynnyksen tiloja, jonne on helppo tulla. Eri ikäisten olisi hyvä nähdä toisiaan samoissa tiloissa, ja käyttömahdollisuudet ja odotukset olisi saatava kohtamaan nykyistä paremmin. Palvelujen tarjoamisen lähtökohdaksi voisi ottaa idean yhteisestä olohuoneesta, jossa eri ikäiset kohtaavat toisiaan.

Kun jokin hallintokunta on lakkauttamassa toimintojaan, on syytä miettiä vanhoille rakennuksille yhteiskäyttöä muiden hallintokuntien kanssa. Vapautuvat tilat voisivat olla hallintokuntien yhteis-

sesti arvioitavana. Näin turvattaisiin toiminnallisesti paremmat kokonaisuudet ja tehokkaampi tilankäyttö. Palvelukartalta tulisi löytyä myös eri virastojen investointihankkeet.

2 SEMINAARIN TAVOITE

Avaus: Paula Sermilä

Helsingin kaupungin virastoissa on pidetty tärkeänä palveluverkon yhteistä kehittämistä. Uusia asuinalueita suunniteltaessa eri hallintokuntien ihmiset tapaavat ja pohtivat yhdessä, millä tavalla palvelut olisi uusilla alueilla hyvä järjestää. Vanhoissa kaupunginosissa virastot sen sijaan ovat yleensä suunnitelleet palveluverkkojaan itsenäisesti, ilman poikkihallinnollista keskustelua. Kaupunki on muuttunut, ja on alkanut yhä enemmän tuntua siltä, että kuntalaisten tarpeet ja odotukset eivät välttämättä noudattele virastojakoa. Jatkossa palvelujen toteuttamista pitäisi miettiä enemmän yhdessä virastojen kanssa.

Parhaillaan on menossa useita poikkihallinnollisia hankkeita, joihin tässä projektissa on tarkoitus pitää yhteyksiä. Tällaisia isoja hankkeita ovat mm. lastensuojelusuunnitelma, Terveellinen kaupunginosa -hanke, Kuninkaankolmion suunnittelu, ja Esikaupunkien renessanssi -hanke kaupunkisuunnitteluvirastossa. Lisäksi tänään (8.12.2008) on avattu kaupungin yhteinen toimitalarekisteri kaupunkilaisten ja virkamiesten käyttöön. Se sisältää myös palautekanavan kuntalaisille. Näissä kaikissa on yhteisiä ajatuksia, joita tässäkin työssä tulee esille.

Tässä hankkeessa on tarkoituksena etsiä yhteistä ajatusta siitä, millä menettelytavoilla voitaisiin jatkossa yhdessä uudistaa palveluverkkoja. Tavoitteena on löytää sellaisia tapoja, jotka eivät ole liian byrokraattisia, mutta jotka mahdollistavat jatkuvan keskustelun palveluverkkojen uudistamisesta kaupungissa. Toisena tavoitteena on päästä konkreettisiin ehdotuksiin palveluverkkojen kehittämisestä valittavilla pilottilaueilla. Tämän seminaarin tavoitteena on myös tämentää alustavaa projektisuunnitelmaa.

Virastojen johto on sopinut hankkeesta ja nimennyt sille yhteyshenkilöt. Myös Helka ry on mukana hankkeessa ja on jo toteuttanut kyselyn tilatarpeista paikallisyhdistyksille. Tässä projektissa on tarkoituksena työskennellä verkostomaisessa yhteistyössä niin, että ensi vuoden loka-kuun alussa ehdotukset olisivat valmiina. Helsingin kaupungilla on vahvasti eri sektoreihin jakaantunut hallinto. Projekti edellyttää siten ennakkoluulottomuutta ja luottamuksen ilmapiiriä työskentelyssä.

Seminaariohjelman ja -aineiston ovat valmistelleet projektipäällikkö Risto Haverinen opetusvirastosta ja konsultti Jari Paldanius Diskurssi Oy:stä. Jari Paldanius vetää seminaarin ryhmätyöosuudet. Lopuksi Risto Haverinen esittelee hankkeen aikataulusuunnitelmaa, jonka pohjalta keskustellaan työn organisoinnista.

Työskentelytapa

Jari Paldanius, Diskurssi Oy

Tämä seminaari on ensimmäinen kerta, kun kokoonnutaan yhdessä miettimään asioita eteenpäin. Tavoitteena on koota, ideoida ja työstää palveluverkon uudistamista koskevia näkemyksiä. Tavoitteeseen liittyy seuraavia asioita:

- Projekti on tunnusomaisesti poikkihallinnollisen yhteistyön tekemistä; haetaan uusia ideoita ja näkemyksiä sellaisille asioille, joille ei vielä ole edes hahmoakaan. Se tarkoittaa, että pitää myös löytää yhteisiä näkemyksiä, win win –tilanteita, joissa kaikki osapuolet hyötyvät. Se tarkoittaa myös sitä, että kaikkien osapuolten täytyy tässä projektissa ja seminaarissa nousta myös oman hallintokuntansa näkökulman yläpuolelle, jotta

voidaan löytää uusia ideoita ja uudenlaisia käytäntöjä. Yksi tapa astua hallintokuntien näkökulmien yläpuolelle on asiakaslähtöisyys: etsitään asukkaiden tarpeiden kautta ratkaisuja.

- Kaivataan uudenlaisia ideoita. On varmaankin jo olemassa käytäntöjä, joita voidaan soveltaa laajemminkin. On myös tarve uudenlaisille käytännöille, menettelytavoille ja ratkaisuille. Seminaarin taustamateriaalissa tulee hyvin esiin palveluverkon uudistamisen puitetekijöitä, palvelutarpeita ja tilankäytön ideoita.
- Projektin alkuvaiheessa, tässä seminaarissa, kannattaa ennen kaikkea yrittää löytää isoja olennaisia asioita. Yksityiskohtia on jo tullut hyvin esille seminaarin ennakoaineistossa, joka toimii ryhmätyöskentelyn ja keskustelujen pohjana.

Osallistujat on jaettu 3-4 hengen sekaryhmiin siten, että jokaisessa ryhmässä on eri hallintokuntien edustajia. Seminaarityöskentely on jaettu kolmeen vaiheeseen:

- 1) Palveluverkon uudistamisen lähtökohdat sekä palveluja ja tiloja koskevat tarpeet ja ratkaisut (seminaariaineiston kohdat 1-2).
- 2) Palveluverkkoon liittyvien toimintatapojen kehittäminen (esim. vuokrauskäytäntöihin, hallintokuntien yhteistyöhön, asukkaiden näkemysten kokoamiseen liittyviä).
- 3) Projektin käytännön toteutus, pilottialueiden valinta ja aikataulutus. Keskustellaan, miten yhteistyö alueilla ja projektiryhmän välillä tulisi järjestää.

3 PALVELUVERKON UUDISTAMISEN LÄHTÖKOHTIA

Palveluverkon uudistamisen lähtökohtia pohdittiin yhdessä palveluja ja tiloja koskevien tarpeiden ja tilallisten ratkaisujen kanssa. Niitä oli jäsennelty etukäteen yksityiskohtaisesti seminaariaineistossa. Ne koskevat erilaisten palvelujen liittämistä lähelle toisiaan, tilojen yhteiskäyttöä, käytöstä poistuvien tilojen käyttöä sekä asukkaiden omat tiloja (ks. liite 1).

Kestävä kehitys kaikkine ulottuvuuksineen

- Liittyy olennaisesti tilojen tehokkaaseen hyödyntämiseen.

Hallintokuntien erilaiset ja toisaalta yhteiset tavoitteet

- Jotkut tavoitteet saattavat koskea vahvasti useita tai kaikkia hallintokuntia, jotkut tavoitteet saattavat ensisijaisesti koskea vain muutamaa tai vain yhtä hallintokuntaa. Esimerkiksi maahanmuuttajia koskevat tavoitteet koskevat useaa hallintokuntaa.
- Toiminnallinen ja poikkihallinnollinen yhteistyö tarvitaan ensiksi; toimintakulttuurin uudistaminen on ensisijainen lähtökohta, poikkihallinnolliset suunnittelu- ja johtamisrakenteet.
- Hallintokuntien yhteiset tavoitteet, esim. kulttuuri- ja opetuspuolella useat hallintokunnat toteuttavat lasten ja nuorten kulttuurikasvatusta (se voisi olla myös opetussuunnitelmassa). Hallintokuntien ja kaupungin avustamien instanssien yhteistyö sisältösuunnitelmassa.
- Tilojen käytön mallit toimintoja mahdollistaviksi, "yhteinen hengittäminen".
- Sektoroituneen toimintamuodon muuttaminen, esim. nuorisotyön vieminen kouluihin.

Asukkaiden tarpeet

- On tärkeä tarkastella palveluverkon kehittämistä nimenomaan asukkaiden tarpeista käsin. On otettava huomioon erilaisten asukasryhmien erilaiset palvelutarpeet, esimerkiksi eri ikäisten tarpeet.
- Tarvitaan palvelutarvebarometri; millaisia palveluja tarvitaan eri alueilla ja miten tarpeet muuttuvat; palveluverkko tukemaan asukkaiden yhteisöllistä tapaa elää
- Virkamiesvelvollisuus: aluetta ei saa ajaa yksipuolisesti alas. Huomioitava myös voimattomien edut; hallinnon osattava ajaa niidenkin etuja, jotka eivät itse jaksakaan ajaa.

Asukasrakenteen muutokset

- Esimerkiksi on tärkeä huomioida ikärakenteen ja oppilasmäärien muutokset sekä uudet asuinalueet ja niiden uudet asukkaat.

Monikulttuurisuuden lisääntyminen ja kansainvälistyminen, maahanmuuttajien kasvavat määrät

- Maahanmuuttajaperheiden kielten opetus edellyttää myös päivähoidon järjestämistä; tässä sosiaalivirasto ja opetusvirasto kohtaavat.

Vanhusten asumiseen ja niihin liittyviin palveluihin liittyvät uudet tarpeet

- Esimerkiksi osa ikääntyvistä on aiempaa hyväkuntoisempia ja aktiivisempia, mikä on otettava huomioon palvelutarjonnassa.

Eri ikäryhmien tarpeet

- Itsensä toteuttaminen eri ikäryhmissä.
- Tarvitaan tiloja kaiken ikäisten ihmisten toiminnalle, tiloja suunniteltaessa ei pidä pilkkoa ihmisiä eri ikäryhmiin.

Syrjäytymisen ja segregaaion ehkäiseminen ja alueellisen tasa-arvon edistäminen

- On vastattava erityiskohtelua vaativien asukasryhmien tarpeisiin; myös sellaisten asukastahojen tarpeisiin, jotka eivät itse ole kykeneviä etujaan tuomaan julki.
- On tuotettava laajennettuja tukipalveluja sitä tarvitseville positiivisen diskriminaation periaatteella.
- On vastattava erityiskohtelua vaativien alueiden tarpeisiin, esimerkiksi ehkäisemällä tiettyjen vanhojen asuinalueiden negatiivista kehitystä.

Yhteisöllisyyden sekä asukkaiden osallistumisen ja omaehtoisen toiminnan tukeminen

- Esimerkiksi on tuettava eri ikäisten kohtaamista.
- Olennaista miten palvelutila muodostuu kyläkeskukseksi (koulujen imago).

Asukkaiden ja asukasjärjestöjen oman toiminnan tilatarpeet

- Tiloja tarvitaan esimerkiksi asukas- ja harrastustoimintaan.
- 3. sektori tuottaa myös enenevässä määrin itse palveluja, joista osa siirtyy kaupungin vastuulta järjestöille. Tällaisia ovat esimerkiksi erilaiset kulttuuripalvelut. Joissakin tilanteissa kaupungin tarvitsee tarjota vain tilat ja mahdollisesti joitain kalusteita, varusteita ja laitteita.
- Tilojen käytön mahdollistaminen ympäri vuorokauden (virka-aika vs. 24-7 elämä), tilat myös edullisiksi kuntalaisille.

Elinkeinoelämän tarpeet

- Kilpailukyvyyn edistäminen.
- Hallintokunnat myös ostavat runsaasti palveluita ulkopuolelta, yrityksiltä.

Turvallisuus

- Palveluverkkoa uudistettaessa on otettava huomioon turvallisuuskysymykset: sekä todellinen että koettu turvallisuus (halutaanko ovia kiinni ja valvontakameroita kouluun).
- Myös yhteisöllisyyden ja vastuullisen tukeminen ja luottamuksen rakentaminen lisäävät turvallisuutta (tunnetaan asiakkaat). Ne myös vähentävät toimintaa rajoittavien sääntöjen ja tiukan valvonnan tarvetta.

Palvelujen ja tilojen tarjonnan selkeys asukkaiden näkökulmasta

- Auditointi todellisista yhteistyön esteistä hallintokuntien välillä olisi tärkeää (esteet ja hyvät puolet näkyviksi).
- Samassa tilassa olevien hallintokuntien palvelut selkeäksi asiakkaille.

Toiminnan palvelujen näkökulma

- Uudistamistyössä on tärkeä lähteä ensisijaisesti toiminnasta ja palveluista, ei tiloista (vaikka tilanäkökulma onkin tärkeä). Tarvitaan tiloja, joissa voi oppia ja harrastaa, myös

tiloja, joissa voidaan oppia ja tehdä oikeasti työtä; ammatillisen koulutuksen ja työelämän oikeiden paikkojen yhdistäminen (tekemällä oppiminen).

- Monilla sektoreilla toimintatavat ovat muuttumassa. Tämä on tärkeä ottaa huomioon palvelurakennetta uudistettaessa. Myös ammattirooleihin ja työnkuviin kohdistuu joiltakin osin muospaineita.
- Jäsennelty toimintaympäristön analyysi tarpeellista, alue on keskeinen.

Palvelujen saavutettavuus. vs. palvelujen keskittäminen

- Lähipalvelujen tarve on lisääntymässä.
- Matalan kynnyksen paikkojen tarve (syrjäytymisvaarassa oleville, kuntoutujille jne.) on lisääntymässä.
- Palvelujen tuottamista on keskitettävä silloin, kun se on perusteltua.
- Osa palveluista voidaan tuottaa sähköisesti; kotiin tulevia etäpalveluita.

Palvelutarpeisiin vastaaminen joustavasti

- On tärkeä tunnistaa nykyiset tarpeet ja ennakoida tulevia. On myös tärkeä olla valmis joustavasti reagoimaan muutoksiin, myös ennakoimattomiin muutoksiin nopeallakin aikavälillä.

Palvelujen tuottamisen velvoittavuus

- On otettava huomioon, mitkä palvelut ovat lakisääteisiä, mitkä "puolipakollisia" ja mitkä vapaaehtoisia.

Palvelujen eri tyyppiset tilavaatimukset

- Osa palveluista on mahdollista tarjota sähköisesti, osa vaatii fyysisen läsnäolon ja tilan.
- Toiset palvelut vaativat kiinteän toimipaikan, toiset voidaan hoitaa joustavammin tilapäisemmissä tiloissa tai yhteiskäytössä olevissa tiloissa.

Seudulliset näkökohdat

- Asukkaiden palvelutarpeet menevät yli kuntarajojen, huomioitava palvelutarjonnassa.

Taloudellisuus ja tehokkuus

- On pyrittävä tila- ja muiden resurssien käytön tehostamiseen.
- Taloudellisuus lähtee tilojen käytön järjeistämistä.
- Talouspuheeseen liittyy usein negatiiviselta kalskahtava vire; kun tilojen käytössä keskitytään ainoastaan taloudellisten hyötyjen yksipuoliseen etsimiseen; talouden ja tehokkuuden rinnalla pitää huomioida kestävä kehityksen eri ulottuvuudet .
- Tilojen suunnittelussa ei aina kyetä ennakoimaan tulevia tai muuttuvia tarpeita.

4 TOIMINTATAVAT JA NIIDEN KEHITTÄMINEN

Toisessa ryhmätyöosuudessa pohdittiin palveluverkkoon liittyvien toimintatapojen kehittämistä. Niitä ovat esimerkiksi yhteistoiminnan muodot, tilarekisterit, varaus- ja vuokrauskäytännöt, yhteiskäytön käytännön järjestelyt, asukkaiden osallistuminen ja heidän näkemystensä selvittäminen. Keskustelussa nousi esille seuraavia toimintatapojen kehittämiseen liittyviä näkökohtia.

Näkökulma on vaihdettava hallintokunta-ajattelusta kuntalaisten tarpeiden näkökulmaan.

- Olettava lähtökohdaksi alueet ja niiden tarpeet kokonaisuutena ja asukkaiden tarpeet ja sitä kautta mietittävä palvelurakenteen ja sen kehittämisen kokonaisuutta.

Tarvitaan perusteellinen ja koko kaupungin kattava palvelu- ja tilatarpeita koskeva analyysi palvelurakenteen uudistamisen pohjaksi.

- On selvitettävä eri hallintokuntien tavoitteet ja tarpeet. Myös hallintokuntien toimintatavoissa tapahtuvat muutokset on hyvä selvittää.
- On selvitettävä asukkaiden erilaiset tarpeet, myös sellaisten tahojen, joilta ei perinteisillä menetelmillä ole helppo saada näkemyksiä. Helkalla voisi olla tärkeä rooli asukkaiden tarpeiden selvittämisessä (esim. tehty tilatarvekysely yhdistyksille).
- On analysoitava palvelu- ja tilatarpeiden osalta sekä tilanne nyt että arvioitava tilannetta tulevaisuudessa.
- Analyysissä on luotava kokonaiskuva myös yhteiskäyttöön soveltuvista tiloista sekä nykyisestä käytöstä poistuvista tiloista.

On kartoitettava erilaiset palvelurakenteen uudistamisen ratkaisumallit ja selvitettävä niiden hyvät ja huonot puolet.

- Erityisen tärkeää on toisaalta pyrkiä luomaan uudenlaisia malleja ja toisaalta tunnistamaan nykyisiä hyväksi havaittuja malleja.

Tarvitaan hyviä toimintatapoja poikkihallinnolliselle yhteistyölle ja tiedonhankinnalle.

- Tilanteesta riippuen tarvitaan sekä pysyviä / säännöllisiä että tilapäisempiä yhteistyön ja tiedottamisen toimintatapoja.
- Hallintokuntien välistä ja myös hallintokuntien sisäistä yhteistoimintaa on syytä kehittää.
- Tarvitaan sekä kaikkia koskevaa yhteistyötä että tiettyjen hallintokuntien välistä yhteistyötä. Esimerkkinä jälkimmäisestä on liikuntaa järjestävien hallintokuntien yhteistyö eri ikäryhmien liikunnan tukijoina.
- Yhteistyö edellyttää hallintokuntien toimintakulttuurien yhteistä kehittämistä, yhteisiä pelisääntöjä ja riittävän yhteneviä rakenteita.
- Tarvitaan sekä yhteistyötä koko kaupungin tasolla että alueellisesti (alueellisesta yhteistyöstä enemmän erikseen seuraavassa kohdassa).
 - Koko kaupungin tasolla tarvitaan jonkinlainen yhteyshenkilöverkosto tai -ryhmä.
- On tärkeää, että yhteistyö tilojen rakentamisedellytysten tarjoajien, toteuttajien, käyttäjien ja omistajien välillä toimii.
- Yhteistyö voi koskea sekä itse toimintaa että tiloja ja niiden käyttöä. Esimerkiksi tilojen sisustaminen oppimiskeskeiseksi.
- Yhteistyö voi liittyä tiettyyn kohderyhmään (esimerkiksi maahanmuuttajat) tai tietyille alueelle (esimerkiksi "taantumiskierteessä olevat alueet"). Esimerkki yhteistyöstä: sosiaalitoimi vie kirjaston kirjoja vanhuksille
- Muiden hallintokuntien olisi hyvä päästä osallistumaan jollakin tavalla eri sektoreiden palveluverkkojen suunnitteluun. Tällä hetkellä käynnissä ovat esimerkiksi seuraavat:
 - Kirjastoja koskeva palveluverkkosuunnitelma on tulossa ensi vuonna.
 - Työväenopiston palveluverkkosuunnitelman laatiminen on aloitettu.
 - Sairaala-alueiden kehittämistä koskeva työryhmä selvittää nykyisten sairaala-alueiden käyttöä.
 - Opetustoimessa kouluverkkoa tarkistetaan osana vuosittaista suunnitteluprosessia
- Hallintokuntien yhteistyötä voidaan tehdä ja tehdään jo kaavoituksen yhteydessä, esimerkiksi tarkasteltaessa sekä nykyisten että tulevien asukkaiden tarpeita.

- Täydennysrakennettavilla alueilla on selvitettävä uusien asukkaiden palvelutarpeet (esimerkiksi simuloimalla väestömuutosten vaikutuksia palvelutarpeisiin)
- Ksv:llä on ns. renessanssihanke, jossa tuodaan lisää asuntoja ja asukkaita alueille, joissa uhkana heikentyvän kehityksen kierre. Yleissuunnitelma on tekeillä.
- Olisi autettava ”pieniä” hallintokuntia pääsemään paremmin mukaan erilaisiin isoihin palvelu- ja tilaprojekteihin.
 - Projektien julkisuus vaihtelee aika tavalla.
 - Kysymys on myös siitä, miten eri hallintokunnat ja niiden toimijat suhtautuvat tilanteissa, joissa niille tarjotaan osallistumismahdollisuutta: suhtautuvatko ne rakentavasti ja yhteistyöhakuisesti vai tiukasti omia intressejään ajaen.
- Nettipohjaisen työryhmän perustaminen.
- Hallinnollista monimutkaisuutta vähennettävä.

On kehitettävä yhteistyötä alueilla.

- Alueellinen työryhmä (”aluefoorumi”) yhteistyömallina.
 - Työryhmä koostuisi ennen kaikkea hallintokuntien paikallistoimijoista tai muista edustajista.
 - Lisäksi olisi tärkeä olla asukkaiden edustus, esimerkiksi kaupunginosayhdistyksistä.
 - Tarvittaessa voisi osallistua myös sellaisia tahoja, jotka eivät kuulu varsinaiseen ryhmään.
- Varsinaista työryhmää väljemmin toimiva hallintokuntien paikallisten edustajien ja asukasyhdistyksen edustajien yhteistyöverkosto toimintamallina.
- Helka ry:n yhteistyömalli on jo joillakin alueilla käytössä (kansalaiskanava, alueryhmät ja aluefoorumit). Sitä voisi kehittää ja soveltaa myös muille alueille.
- Joillakin hallintokunnilla on omia alueellisia organisoitumismuotoja, jotka ovat siis toimijoita myös poikkihallinnollisessa alueellisessa yhteistyössä (esim. opetustoimen sisällä koulujen johtokunnat, nuoriso- ja opetustoimen yhteinen ANSA-ryhmä, sosiaaliviraston KLAARI, kulttuuritalojen ympärille koottu hallintokuntien yhteinen ryhmä jne.)
- Myös ”monitoimitalojen” toimintaan liittyy hallintokuntien ja asukasjärjestöjen yhteistyökuvioita.
- Kaikille avoimet tilaisuudet toimintamallina (kutsutaan myös usein ”foorumeiksi”)
 - Täydentävät tiiviimmän verkoston tai työryhmän työtä.
- Vaikka sovellettaisiinkin ryhmää tai verkostoa, yhteistyön tulisi olla riittävän vapaamuotoista (asukkaat haluavat sellaista).
 - Näin vältetään turhaa byrokraattisuutta ja kyetään reagoimaan joustavasti muuttuviin tilanteisiin.
- Alueellisen ryhmän tai verkoston tehtävänä on toisaalta seurata ja kartoittaa palveluverkkoon kohdistuvia tarpeita ja toisaalta organisoida palvelujen ja tilojen kehittämistä.
- Vancouverissa käytössä olevien alueellisten palvelutiimien toiminnasta voisi löytyä kehitämis- ja soveltamiskelpoisia ideoita (neighbourhood integrated service teams).
- Aluefoorumien toiminta edellyttää, että tiloista on olemassa tieto alueellisesti; tarvittaisiin ”alueisännöitsijöitä”, joilta voidaan vuokrata alueen tiloja; vastaava innovaatio kirjaston ankkurihenkilöverkosto
- On mietittävä, miten alueita koskeva päätöksenteko järjestetään.
 - Esimerkiksi alueet ovat nyt eriarvoisessa asemassa päätöksenteossa.
 - Paikallispolitiikointi saattaa aiheuttaa ongelmia, etenkin silloin kun kaikilla on mahdollisuus osallistua (esimerkiksi kaikille avoimet tilaisuudet).
 - Edustuksellisuuden toteutumisesta on myös mietittävä, palveleeko edustuksellinen demokratia (valtuusto) riittävästi alueita, ja onko alueilta riittävä ja tasapuolinen edustus
 - Tavoitteena joustava, nopeasti reagoiva ja ei-byrokraattinen, alueen henkeä noudattava päätöksenteko

On kehitettävä yhteistyötä kolmannen sektorin kanssa.

- Tämä koskee asukkaita ja asukasjärjestöjä sekä harrastusjärjestöjä ja kolmannen sektorin palveluntarjoajia.

- Helkan roolia palveluverkon uudistamistyössä voitaisiin kehittää. Yhdistys jäsenyhdistyksineen voisi esimerkiksi kartoittaa asukkaiden näkemyksiä, tukea keskustelua ja asukkaiden osallistumista sekä osallistua yhteistyöhön eri hallintokuntien kanssa sekä kaupungin tasolla että aluetasolla.
- Asukasjärjestöillä voisi olla myös rooli tilojen käytön suunnittelussa.
- Yhteistyötä tarvitaan sekä aluetasolla että koko kaupungin tasolla.

Tarvitaan palveluverkkokorekisteri/ sähköinen tilatietojärjestelmä/ ”tilapörssi”.

- Myös karttamuotoisena (”palvelukartta”).
- Olisi hyvä, jos tilojen tarvitsijat voisivat tehdä hakuja erilaisten kriteerien mukaan (esim. alue, ikäryhmä, tilojen varustus jne).
- Haasteena on organisoida tiedon kokoaminen riittävän kattavasti ja resurssitehokkaasti.
- Olisi sisällytettävä myös investointihankkeet ja nykyisestä käytöstä vapautuvat tilat.
- Tulisi palvella sekä kaupungin omaa hallintoa että yksityissektoria.

Tarvittaisiin jonkinlainen systemaattinen palveluverkon ja siihen kohdistuvien tarpeiden seurantasysteemi.

- Sen avulla tulisi voida koota tietoa alueilta (esimerkiksi jonkinlainen ”aluebarometri”) ja koota yhteen myös koko kaupungin tasolla. Tieto välittymään myös alueille.
- Pitäisikö yhdistää edellä mainittuun palveluverkkokorekisteriin/ tilatietojärjestelmään?

On kehitettävä yhteiskäytössä olevien tilojen varaus-, vuokraus-, hinnoittelu- ja laskutus-systeemiä

- Bruttobudjetointi ja laskutuskäytäntö (sisäiset vuokrat) on suuri ongelma, jolle tehtävä jotain
- Yhteiskäyttöä hankaloittavat epäyhtenäiset taksat ja käytännöt eri tiloista ja eri käyttäjille ja käyttömuodoille. Esimerkiksi nyt on vaihtelevat vuokrausperiaatteet kolmannen sektorin toimijoille.
- Esim. nyt opetusvirasto vuokraa liikuntatiloja esim. liikuntajärjestöjen käyttöön ja liikuntavirasto maksaa järjestöjen puolesta vuokria opetustoimelle. Systeemi on raskas. Mahdollinen vaihtoehto: Liikuntatoimi vuokraa opetustoimelta tila-aikaa ja vuokraa edelleen tarvitsijoille. Tämän tyyppinen ratkaisu on jo muutamilla alueilla.
- Tarvitaan kansalaistoiminnan tilojen käytön tuelle selkeä mekanismi.
 - Voisiko kaikille järjestöille ja muille tiloja käyttäville vuokra olla samanlainen? Tuki haettaisiin yhdestä kaupungin tilojen käyttöä hallinnoivasta paikasta.
 - Asukas- ja kansalaisjärjestöillä ei yleensä mahdollisuuksia maksaa korkeita vuokria. Tosin niidenkin parissa ymmärretään, että useimmissa tapauksissa jonkinlainen vuokra on perusteltu.
- Tilojen antaminen ilmaiseksi tuottaa tehottomuutta tilojen käytössä. Voisi aina periä vakiokäytöstä hinta, mutta tarvittaessa hinnan tai sen osan voisi palauttaa avustuksina.
- Tilakeskuksen nykyisessä toimintatavassa sekavuokraus on hankalaa, sillä kaikille on laadittava oma vuokrasopimus.
- Myös tilojen edelleen vuokraus on nykyisin hankalaa (henkinen ja fyysinen esteellisyys syytä purkaa). Pitäisi helpottaa tilojen avautumista muillekin kuin oman hallintokunnan edustajille.
- Voitaisiin harkita erityisiä alueisännöitsijöitä, jotka vuokraisivat kaupungin tiloja.
- Tilojen vakituinen käyttö tulisi tehdä maksulliseksi mutta tilojen käyttö yksittäisiin tapah-tumiin ja tempauksiin maksuttomaksi
 - Stoassa lainataan nyt toisilta tiloja. Tilojen yhteiskäyttöön liittyvää sisäistä las-kutusta ei ole.
- Monitoimitilojen pitäisi saada sektoreiden ulkopuolista rahaa.

Yhteiskäytön käytännön organisointia tulisi kehittää ja yhtenäistää eri käytäntöjä.

- Olennaisen tärkeää on yhtenäistää erilaisia käytäntöjä ja koordinoida toimintaa.
- Kustannusten jakoa tulisi selkeyttää ja tasapuolistaa (esim. valvonnan, siivouksen, tarvikkeiden osalta)
- Valvontakäytäntöjä tulisi kehittää.
 - Nuorisotoiminta edellyttää aikuisten valvontaa.

- Tilojen vahtimestaripalvelut olisi järjestettävä yhtenäisesti siten, etteivät kustannukset asiakkaille jakaudu epätasaisesti.
- Kallion kirjastolla on asukkaiden ankkurihenkilöitä, luottohenkilöitä, jotka toimivat viikonloppuvalvojina. Tällaista käytäntöä voisi soveltaa laajemminkin.
- Vastuita tulisi selkeyttää ja tiedonkulkua käyttäjien ja valvojien / vastaavien välillä tulisi parantaa.
- Ylipäätään vahtimestarikäytäntöä tulisi kehittää ja yhtenäistää.
 - Tämä edellyttää myös vahtimestarien ammattiroolien kehittämistä ja ammatin arvostamista toisella tavalla.
- Virka ajan ja tilojen tehokkaan yhteiskäytön yhteensovittaminen on hankalaa.
- Stoa on esimerkkinä vakiintuneesta hallintokuntien yhteiskäyttömallista: kumppaneina Arbis, työväenopisto, kulttuuriasiankeskus, kirjasto, nuorisoasiankeskus sekä Palmia.
- Yhteiskäytön toimivuuden kannalta on tärkeää myös se, millaisia varusteita ja laitteita tiloihin liittyy, ja miten tilat on sisustettu.
 - Tärkeitä näkökohtia ovat tilojen ja niihin liittyvien varusteiden, laitteiden ja sisustusratkaisujen joustava soveltuvuus erilaisiin käyttötarkoituksiin.
- Joissakin tilanteissa varastotilojen puute on ongelmana.

Tilakeskuksen roolia tulisi miettiä.

- Roolina tilojen järjestäminen hallintokunnille (vuokraus, osto, korjaus,...).
- Rooli uudisrakennusten suunnittelussa ja tilatarpeiden visioinnissa. Voisi olla mukana jo kaavoitusvaiheessa.
- Voisi hallinnoida käytössä olevien tilojen kehittämistä.
- Rooli laskutus-/ vuokrauskäytännössä.
- Voitaisiinko siirtää tiloja tilakeskukselle, joka vuokraisi niitä vuorokauden eri aikoina eri hallintokunnille ja kolmannelle sektorille?
- Tilapäisen vuokrauksen malli: Tilakeskus vuokraisi tiloja Opetusvirastolle päivisin ja iltaisin jollekin muulle virastolle tai tarvitsijalle.
- Merkitsisi Tilakeskuksen toimintatavan muutosta ja roolin laajentamista.
- Huom: liikuntatilat ovat erityistapaus siinä mielessä, että tilakeskus ei hallinnoi niitä.

Kaupunkisuunnitteluviraston roolia tulisi miettiä.

- Tehtävänä luoda edellytyksiä tilojen rakentamiselle.
- Sopisiko Ksv:lle jokin erityinen rooli hallintokuntien yhteistyön / keskustelun tukijana täydennettävillä alueilla?

5 KESKUSTELU PROJEKTIN KÄYTÄNNÖN TOTEUTUKSESTA

Seminaarin lopuksi keskusteltiin projektin käytännön toteutuksesta alustavan työ- ja aikataulusuunnitelman pohjalta. Pilottialueiden valinta ja työn organisointi alueilla herätti vilkasta keskustelua. Opetustoimi on ehdottanut projektin pilottialueiksi ensisijaisesti sellaisia alueita, joiden kouluissa on väljyyttä tilankäytössä, ja joissa päätöksenteko kouluverkosta on vielä kesken. Tällaisia alueita ovat Jakomäki, Santahamina, Konala ja Tapanila. Lisäksi Myllypurossa on ollut vahvaa innostusta poikkihallinnollisen yhteistyön kehittämiseen (mm. innovaatiopalkinto). Ehdotetuista pilottialueista on keskusteltu alustavasti hallintokuntien yhteyshenkilöiden tapaamisissa ennen seminaaria.

Kun pilottialueet on valittu, hankkeesta informoidaan alueiden eri toimijoita, asukasyhdistyksiä ja koulujen rehtoreita. Alueprofiilit (väestötiedot) saadaan tietokeskuksesta. Lisäksi hallintokunnilta tarvitaan tiedot pilottialueiden palveluista, toimitiloista ja alueen palveluista vastaavista päälliköistä. Yhteyshenkilöiden seuraavassa kokouksessa (15.1.09) on tarkoitus sopia tarkemmin alueilla tapahtuvan työn organisoinnista ja aikatauluista. Työseminaarin tuloksista laaditaan myös raportti sidosryhmien käyttöön.

Asukkaiden palvelutarpeiden selvittäminen sekä asukkaiden ja hallintokuntien näkemysten yhteensovittaminen ovat keskeisimpiä kysymyksiä läpi koko projektin. Ne on syytä ottaa huomioon erityisesti aluetilaisuuksien organisoimisessa. Helka ry ja paikalliset kaupunginosayhdistykset ovat tärkein yhteistyökumppani asukastilaisuuksien järjestämisessä. Seminaarissa pohdittiin mm. seuraavia kysymyksiä.

Päätöksenteko

- Mistä asioista lautakunta päättää, ja mitä asioita lautakunnalle viedään? Opetustoimen osalta, jos tapahtuu muutoksia kouluverkossa, vähintäänkin lautakunta päättää niistä.
- Kun pilotoidaan, mennäänkö muuttamaan alueella toimivaa palveluverkkoa? Kouluverkkoa koskeva päätöksenteko on kesken tietyillä alueilla, ja ne pitää joka tapauksessa viedä lautakuntaan.
- Kun on valittu pilottialueet, kannattaisi koota aluetyöryhmät (mahdollisesti alueilla jo on), ja ruveta keskustelemaan niiden kanssa. Sillä säästetään paljon aikaa. Ryhmissä on asukasedustajiakin. Tähän kannattaisi kiinnittää huomiota jo työseminaarin jälkeen, kun informoidaan valittujen pilottialueiden rehtoreita, ja kun alueen keskeisiä toimijoita kootaan yhteen. Tällä tavoin lähdettäisiin enemmän tämän projektin hengen mukaisesti liikkeelle. Jos alueella jo on yhteinen ryhmä, niin sen kanssa keskusteltaisiin. Tarpeen mukaan keskusteltaisiin erikseen joittenkin muiden toimijoiden kanssa, esim. päiväkodin johtajien kanssa. Tällaisesta työskentelystä on hyviä kokemuksia.

Pilottialueiden valinta

- Esim. Myllypurossa ja Jakomäessä erinomaiset alueelliset rakenteet olemassa. Muihinakin nopeasti kyllä tekee sellaiset.
- Ehdotettuja alueita on tunnusteltu yhteyshenkilöiden tapaamisissa. Ovat alueita, joilla on väljyyttä tilankäytössä ja päätöksenteko kouluverkosta vielä kesken. Myllypurossa on ollut innostusta poikkihallinnollisen yhteistyön kehittämiseen.
- Olisiko sellaista aluetta, josta tiedettäisiin, että siellä ei ole mitään yhteistyötä vielä tehty? Valittaisiin sellainen vertailukohdaksi näille alueille, jossa yhteistyö toimii.
- Voisi olla myös sellainen pilottialue, jossa koetaan olevan puutetta tiloista.
- Esim. Myllypurosta tullut viestiä asukastilaisuudessa: voisi tulla vaikka kirjasto tai työväentalo, jotta kylkiäisenä voisi tulla tiloja asukkaille.
- Voisi tehdä tunnustelua alueilla, paitsi hallinnon keskuudessa myös asukkaiden osalta. Olisi hyvä selvittää, onko alueella kiinnostusta, onko esim. "hankeähkyä" tms.
- Olisi hyvä, että jokainen alue edustaisi erilaista tilannetta. Santahaminan ongelmat tuntuvat pieniltä. On erilaisia valintakriteerejä, mutta olisi hyvä, jos kaikki alueet edustaisivat erilaista tyyppiä.
- Olisi hyvä päästä pian yhteisymmärrykseen alueista, joita voidaan tunnustella. Ei voida kysellä koko Helsingiltä, aika loppuu muutoin kesken. Alun perin ollut ajatuksena, että ennen joulua keskusteltaisiin alustavasti alueiden virkamiesten kanssa yhteistyöstä. Alueet kannattaisi päättää ja lähettää sitten infoa eteenpäin alueen toimijoille.
- Voittaisiin lähteä liikkeelle ehdotetuista alueista ja esitellä eri hallintokuntien alueiden palveluista vastaaville projektia. Jos joku alue ehdottomasti vastustaa, niin mietittäisiin asia uusiksi keväällä.
- On sellainen tuntuma, että nämä alueet haluavat lähteä mukaan. Jakomäki ja Myllypuro ovat hyviä alueita, Konalassa ei ehkä kovin paljon vielä ole aluetyöryhmän kaltaista yhteistoimintaa, joten siellä kannattaa tehdä, Tapanila keskiverto. Kannattaa ne pääpiirteissään lyödä tässä lukkoon ja testata niitä, että päästään alkuun.
- Nuorisotoimen sisällä keskusteltu pilottialueista. Santahamina tuntuu rajapinnalta. Viikki olisi kasvavana alueena haastava ja kiinnostava alue palvelujen tuottamisen ja yhteistyön näkökulmasta. Siellä on tiettyä yhteiskunnallista problematiikkaa valmiina. Väestömäärä kasvaa edelleen.

- Konalassa tulossa asuntorakentamista Hartwallin alueelle. Siellä on palvelujen yhteiskäyttöpilotti Espoon kanssa päiväkotipalveluissa. Se on oma kuvionsa, joka hyvä tietää. Rakentaminen ei ole vielä alkanut. Sen odottaminen kannattaisi.
- Nuorisotoimen puolella puhuttaa keskusta-alueen kilpailevat yksityisen puolen palvelut, ja se, mitä julkisen puolen tulee tarjota. Tämä on yksi tärkeä näkökulma. Kiinnostavaa, mitkä ovat tarpeet niillä alueilla, joilla on paljon kaupallisia palveluja.
- Olisi hyvä pohtia myös toisten kuntien reuna-alueita ja kasvavia alueita. Tärkeää hahmottaa, miten palvelujen kysyntä ja tarjonta muuttuu.
- Santahamina jätetään pois. Neljäkin aluetta riittää. Niiden avulla konkretisoidaan palveluverkon uudistamista koko kaupungin tasolla.

Pilotointi ja aluetilaisuuksien järjestäminen

- Ehdotus: perustetaan aluetyöryhmät, joissa on mukana asukkaiden tarpeisiin sopiva määrä virkamiehiä. Se on porukka, joka vie tätä prosessia eteenpäin, ja tämä projektin yhteyshenkilöistä koostuva porukka hallinnoi sitä. Tarvittaessa pyydetäisiin ryhmiin lisää virkamiehiä, joita niistä puuttuu. Se olisi pysyvä rakenne alueella.
- Mitä varsinaisesti pilotoidaan, mikä on pilotointikohde? Miten yhteistä alueellista toimintaverkkoa voitaisiin uudelleen järjestellä, niin että se paremmin vastaisi tarpeisiin jotka tulevat alueelta. Annetaan tehtävä: tehkää toimiva palveluverkko alueelle. Pilotointi tarkoittaa konkreettista suunnitelmaa, mitä tiloja alueella on vapaana, ja mitä tiloja halutaan ja mihin.
- Perustettavat aluetyöryhmät miettivät ja päättäisivät myös asukastilaisuuksien järjestämisestä. Asukkaat ovat valmiita keskustelemaan jostain esityksestä.
- Valituista neljästä pilottialueesta pitäisi löytyä malleja, joita yhdistetään toimivaksi kokonaisuudeksi kaupungin tasolla.
- Hyvä ajatus virkamiesten ja asukastoimijoiden yhdistäminen. Lisäksi oppilaskuntia hyödynnetään koululaisten näkemysten selvittämisessä. Oppilaskuntien edustajat voisivat olla myös mukana aluetilaisuuksissa.
- Annetaanko alueryhmille vapaat kädet tehdä ehdotus alueella, vai rajataanko työtä jotenkin? Annetaanko niiden valita myös, tuleeko asukastilaisuuksia? Ollut ajatuksena alun perin, että paikallisyhdistykset järjestävät alueilla asukastilaisuuksia, joissa keskustellaan palveluista. Yleensä aika nopeasti perätään keskustelua myös avoimissa tilaisuuksissa. Aluetyöryhmä ei luo kaikkea itse, mutta se on ennen kaikkea keskustelu-paikka. Asukasyhdistykset järjestävät asukastilaisuudet.

Projektin jatko

- Seuraava yhteyshenkilöiden (projektiryhmän) kokous torstaina 15.1.09 opetusvirastossa. Tarkoitus sopia tarkemmin työn organisoinnista pilottialueilla ja yhteyshenkilöiden kokoontumisajoista.
- Yhteyshenkilöt informoivat kokousten yhteydessä virastopäälliköitä projektin etenemisestä.
- Ennen tiedotetta huolehdittava siitä, että alueen virkamiehet ja asukkaat ja Helkan paikallisyhdistykset ovat tietoisia projektista.
- Yhteyshenkilöt toimittavat tiedot pilottialueiden palveluista vastaavista päälliköistä/ virkamiehistä, ja informoivat heitä projektista. Myös paikallisyhdistysten kanssa on tärkeä keskustella projektista ja saada heidän suostumuksensa.
- Projektille mahdollisesti myös oma nettisivusto, Fronter sisäiseen tiedonkulkuun.
- Rehtorit mukana aluetyössä, mutta alueryhmien organisointuminen on vielä tässä vaiheessa avoin kysymys.

LIITE 1. Palveluja ja tiloja koskevia tarpeita ja ratkaisuja

Erialaisten palvelujen liittäminen lähelle toisiaan

- Kirjastojen kehittäminen kodin ja työpaikan välimaastoon sijoittuvana ”kolmantena paikkana”.
 - Kirjastot tietoyhteiskunnan yhteispalvelupisteinä.
 - Erilaiset palvelut uudessa keskustakirjastossa. Voisi olla erilaisia kuntapalveluja, esim. sosiaalipuolen palveluja.
 - Palvelujen ja niiden tilatarpeiden miettiminen Käpylän kirjaston remontin yhteydessä.
 - Kirjastojen ja työväenopistojen yhteistyön kehittäminen tärkeää.
 - Esim. yhteiset kirjailijailat tms.
-
- Kouluja ja koulutiloja ja niiden käyttöä kehitettäessä etusijalla tulisi olla oppiminen ja oppimisympäristö. Kouluja voisi kehittää vahvistamaan nykyistä paremmin lasten, nuorten, aikuisten ja perheiden yhteisöllisyyttä ja osallisuuden kokemusta.
 - Oppilaiden ja opiskelijoiden koulupäivän tulisi laajentua iltapäivätoiminnasta aktiivisiin harrastusmahdollisuuksiin. Harrastusmahdollisuudet voivat olla perheiden yhteisiä.
 - Oppilashuollon kehittäminen osana palvelukokonaisuutta.
 - Koulut voisivat toimia alueen kokoontumispaikkoina, kulttuurikeskuksina, monitoimikeskuksina, ”kylän keskuspeiteitä”.
 - Alueiden erilaisuus otettava huomioon ja sovellettava positiivista diskriminaatiota. On kuitenkin tärkeää, että koulut toimisivat monitoimikeskuksina myös niillä alueilla, joilla ei ole erityisiä palvelutarpeita sosioekonomisten tekijöiden perusteella.
 - Samaan kouluun lasten, nuorten ja aikuisten palveluita. Koulut eri ikäisten ihmisten moniammatillisia kohtaamispaikkoina.
 - Nuorisotoimi voisi toimia koulujen yhteydessä. Nuoret voisivat organisoida itse toimintaa koulujen tiloissa. Parannettava koulujen nuorisokäytön houkuttelevuutta.
 - Esim. Hesan nuorten ääni –projekti.
 - Viikin nuorisotalo aloittaa toimintansa Latokartanon peruskoulussa.
 - Jakomäen ala-asteen koulun yhteydessä nuorisotalo.
 - On myös mahdollista lomittaa palveluja, esimerkiksi kytkeä nuorisotyötä koulupäiviin.
 - Kirjastomainen toiminta sopii hyvin koulujen yhteyteen.
 - Jo nyt paljon kirjastoja koulujen yhteydessä tai naapurissa.
 - Esim. Etelä- ja Pohjois-Haagan kirjaston ”läksy help” –systemi.
 - Kulttuuripalveluita voisi liittää koulujen yhteyteen (esim. osana opetussuunnitelmaa tai iltapäivätoimintaa).
 - Esimerkiksi koulutilojen iltakäytön yhtenäistäminen taiteen perusopetuksen käyttöön. Erityisen tärkeää hankalasti liikennöidyillä raja-alueilla.
 - Perheiden palvelut ja vanhusten ateriapalvelut sopisivat hyvin koulujen yhteyteen.
 - Lähiöasemien liittäminen koulujen yhteyteen.
 - Yhteiskäytön kannalta hyvä, jos koulut ja työväenopistot lähellä toisiaan.
 - Työväenopiston toimintaa myös kouluissa.
 - Urheiluseuratoimintaa koulujen tiloissa.
-
- Yhteiskäytön kannalta hyvä, jos koulut ja työväenopistot lähellä toisiaan.
 - Palveluja ja tilojen käyttöä hyvä miettiä suomenkielisen työväenopistotalon perusparannuksen ja Maunulan työväenopisto-kirjaston uudisrakennuksen yhteydessä.
 - Työväenopistojen toimintaa myös vanhustentaloissa.
 - Nuorisosiainkeskuksella tavoitteena on lähipalvelujen täydentäminen muutamalla isommalla toimintakeskuksella.

- Pitkällä aikavälillä tavoitteena keskuksat Sörnäisiin, Kontulaan, Malmille ja Jätkäsaareen. Lisäksi perustetaan suuri keskusten toimintakeskus. Näiden keskusten palveluja ja tilojen käyttöä mietittävä.

-
- Terveysneuvontaa ja tietoiskuja voisi olla esimerkiksi kauppakeskuksissa.
 - Nettipohjaisia terveydenhuollon palvelupisteitä voisi tulla esimerkiksi kouluihin ja muihin julkisiin rakennuksiin.
 - Kotihoidon tiimeille tarvitaan uusia tiimi- ja taukotiloja lähellä käyttäjiä.
 - Tiimit voisivat toimia yhdessä muiden virastojen alueelle jalkautuneiden yksiköiden kanssa. Myös uudet tarvittavat toimitilat voisivat sijoittua kaupungin ja eri virastojen yhteisiin tiloihin.
 - Jos terveysasemien volyymi kasvaa, kotihoidon toimipisteet voitaisiin irrottaa niistä ja sijoittaa muiden palvelujen yhteyteen.
 - Terveystieteiden itsepalvelupisteiden sijoittaminen paikkoihin, joissa ihmiset liikkuvat.
 - Meilahteen siirtyvän Marian sairaalan monipuolisen palvelukeskuksen kehittäminen.
 - Erilaisten palvelujen liittäminen Kalasataman metroaseman kylkeen tulevan terveysaseman lähelle/yhteyteen.

-
- Aluetalotoiminnan kehittäminen.
 - Community center –idea (koulu-kirjasto-päiväkotinä).
 - Stoa: Talon toiminnassa yhdistetty molemmat työväenopistot, kulttuuriasiainkeskus, kirjasto ja nuorisosiainkeskus.
 - Kulttuuriraide –hanke: Kulttuuriasiainkeskus vuokrannut yhteiskäyttöön tiloja. Esim. Mellunkylän vanhassa ostoskeskuksessa toimii työväenopisto, sosiaalivirasto, partio ja kulttuuriasiainkeskus. Myös Mellunmäki yhdistys ry aktiivinen toimija.

Tilojen yhteiskäyttö

Kirjastot

- Kirjastojen tilojen käyttö erilaiseen toimintaan, esimerkiksi näyttelyihin, asukastilaisuuksiin, kulttuuritilaisuuksiin sekä aukioloaikoina että niiden ulkopuolella
 - Esimerkkinä Kallion kirjaston kehittäminen: Parempia tiloja päiväkotien, lapsiperheiden ja koulujen käyttöön / tiloja ja niihin liittyvää tekniikkaa ja kalustoa ulkopuolisten järjestämiä tilaisuuksia varten / asukasjärjestöille mahdollisuus käyttää tiloja aukioloaikojen ulkopuolella.
- Kirjastojen tekniikan (esim. nettipalvelut) käyttö päivisin ja iltaisin.

Koulut

- Kouluissa lähinnä ilta-, viikonloppu- ja loma-ajan käyttö.
- Koulutilojen ilta- ja viikonloppukäyttö liikuntaan
- Urheiluseurat koulutilojen käyttäjinä.
- Juhlasalit, musiikkiopetuksen tilat, atk-luokat.
- Myös välineiden ja tekniikan yhteiskäyttö.
- 3. sektori koulutilojen käyttäjänä.
- Nuorisotoimella tarpeita käyttää etenkin juhlasaleja (jotka ilmeisesti nyt pitkälti järjestöjen käytössä).
- Kerhotoiminta.
- Koulutilojen iltakäytön yhtenäistäminen taiteen perusopetuksen käyttöön. Erityisen tärkeää hankalasti liikennöidyillä raja-alueilla.

Työväenopiston tilojen käyttö päivisin, iltaisin ja viikonloppuisin.

- Arbis vuokraa nyt tiloja paljon päiväsaikaan.

Nuorisoasiainkeskuksen tiloja mahdollista käyttää muuhun toimintaan etenkin aamupäivisin.

- Järjestöille mahdollista osoittaa omia nimikkotiloja.
- Kokeilu, jossa avattaisiin nuorisotaloja festivaaleille (nuorisotoimet tekisivät muutaman festivaalin kanssa yhteistyötä).

Terveysasemien tilojen iltakäyttöä esimerkiksi kokoustiloina voitaisiin kehittää.

Sosiaalivirastolla paljon tiloja, jotka mahdollista saada joustavasti muiden palveluiden ja kuntalaisten käyttöön.

- Päiväkotien ilta- ja viikonloppukäyttö.
- Leikkipuistojen käyttö myös muuhun toimintaan.

Liikuntaviraston hallinnoimien liikuntatilojen yhteiskäyttö

Taiteen perusopetusta antavien oppilaitosten tilojen yhteiskäyttö, erityisesti iltaisin.

Käytöstä poistuvien tilojen käyttö

Koulukäytöstä poistuvia tiloja voisi käyttää moniin erilaisiin tarkoituksiin, esim. kotihoidon tukeen ja ehkä yritystoimintaan.

Terveysvirasto

- Pieniä hammashoitoloita lopetetaan. Niiden tiloihin mahdollista sijoittaa korvaavaa toimintaa.
- Erityisesti kouluista vapautuu yksittäisiä hammashuollon hoituhuoneita ja niihin liittyviä välinehuoneita.
- Uutta toimintaa voidaan sijoittaa sairaaloiden pitkäaikaishoidosta vapautuviin tiloihin
 - Erilaiset asumispalvelut sopivat alueille. Kivelän alueelle tulossa asunnottomien konseptikilpailu.
 - Myös erilaiset ravintopalvelut ja terveysasema soveltuvat.
 - Vapautuvat tilat ehkä myös ammatillisen opetuksen käyttöön soveltuvia.
 - Kivelän ja Koskelan pitkäaikaissairaalojen rakennuksia mahdollista saneerata muuhun käyttöön. Myllypuron ja Suursuon sairaalat ovat sen sijaan yksittäisiä isoja rakennuksia.
- Terveysasemien vähenemisen myötä vapautuu tiloja muuhun käyttöön.

Asukkaiden omat tilat

- Tilapäisesti asukkaiden käytössä olevien tilojen asukkaat tarvitsevat omia "nimikkotilojaan"
- Asukas-, alue- ja korttelitalot.
- Tiloja tarvitaan vapaaehtois- ja kerhotoimintaan sekä myös tapahtumien järjestämiseen.
- Asukkaiden omien tilojen ja kaupungin palvelujen liittäminen lähelle toisiaan.

LIITE 2. Seminaarin osallistajat

TILAKESKUS (kiinteistövirasto)	Unto Ojala, toimitilapäällikkö Irmeli Grundström, hankepäällikkö
SOSIAALIVIRASTO	Jarmo Räihä, johtava erityisasiantuntija Riitta Halttunen-Sommardahl, asukasyhteistyöpääll. Marjo Salminen, päivähoidon vast. suunnittelija
ARBIS	Moa Thors, huvudlärare
KULTTUURIASIANKESKUS	Veikko Kunnas, osastopäällikkö Johanna Lindstedt, johtaja, Annantalo Reetta Sariola, tuottaja
TERVEYSKESKUS	Pirjo Sipiläinen, arkkitehti
TYÖVÄENOPISTO	Taina Törmä, johtava rehtori Kaarina Vattula, aluerehtori
KAUPUNGINKIRJASTO	Hanna Aaltonen, johtava suunnittelija Kari Vante, Käpylän kirjasto
LIIKUNTAIVIRASTO	Veli-Matti Kallistahti, yhteyspäällikkö
KAUPUNKISUUNNITTELUVIRASTO	Markku Lahti, yleiskaavapäällikkö Rikhard Manninen, toimistopäällikkö
TIETOKESKUS	
KAUPUNGINORKESTERI	
TALOUS- JA SUUNNITTELUKESKUS	Terttu Holstila, erityissuunnittelija
HELKA RY	Pirjo Tulikukka, toiminnanjohtaja Anna Kanervo, projektipäällikkö
NUORISOASIAANKESKUS	Kari Naalisvaara, osastopäällikkö Pekka Sihvonen, erityissuunnittelija Merja Hovi, suunnittelija
OPETUSVIRASTO	Paula Sermilä, kehittämisjohtaja Risto Haverinen, projektipäällikkö Inari Salonen, johtava koulutus konsultti Kaisa Nuikkinen, johtava arkkitehti